

ЧЕТВРТИ И ПЕТИ ПЕРИОДИЧНИ ИЗВЕШТАЈ О ПРИМЕНИ
КОНВЕНЦИЈЕ О ПРАВИМА ДЕТЕТА

Анекс III

А. Опште мере примене (чл. 4, 41, 42. и 44. став 6),

А1. Законодавство (чл. 4. и 41. Конвенције)

Права детета у стратешким документима:

- ✓ Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године;
- ✓ Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период од 2022. до 2026. године;
- ✓ Стратегија за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године;
- ✓ Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022. до 2030. године;
- ✓ Стратегија превенције и заштите од дискриминације за период 2022. до 2030. године;
- ✓ Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период 2021. до 2025. године;
- ✓ Стратегија за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године;
- ✓ Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији од 2017. до 2020. године и нова за за период од 2021. до 2026. године;
- ✓ Стратегија развоја система јавног информисања у Републици Србији за период 2020. до 2025. године, са Акционим планом 2020-2022. године;
- ✓ Национална стратегија за остваривање права жртава и сведока кривичних дела у Републици Србији за период 2020. до 2025. године;
- ✓ Стратегија развоја правосуђа за период 2020. до 2025. године;
- ✓ Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године, са Акционим планом 2020-2022;
- ✓ Стратегија за развој дигиталних вештина у Републици Србији за период од 2020. до 2024. године;
- ✓ Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период 2020. до 2023. године, са Акционим планом за њено спровођење;
- ✓ Стратегија за борбу против високотехнолошког криминала за период од 2019. до 2023. са акционим планом;
- ✓ Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018. до 2026. године;
- ✓ Стратегија превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава за период 2017. до 2022. са акционим планом 2019-2020; Стратегија подстицања рађања од 2018. године;
- ✓ Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025. године са Акционим планом за спровођење 2018-2020. године;
- ✓ Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији за период од 2019. до 2026. године;
- ✓ Програм за ретке болести у Републици Србији за период од 2020. до 2022. године.

Права детета у законима:

- ✓ Закон о изменама и допунама закона о забрани дискриминације („Сл. гласник РС”, бр. 52/21);
- ✓ Закон о родној равноправности („Сл. гласник РС”, бр. 52/21);
- ✓ Закон о изменама и допунама Закона о финансијској подршци породици са децом („Сл. гласник РС”, бр. 113/17, 50/18, ... 53/21 и 66/21);
- ✓ Закон о правима корисника услуга привременог смештаја у социјалној заштити („Сл. гласник РС”, бр. 126/21);
- ✓ Закон о социјалној карти („Сл. гласник РС”, бр. 14/21);
- ✓ Закон о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица („Сл. гласник РС”, бр. 18/20);
- ✓ Закон о извршењу и обезбеђењу („Сл. гласник РС”, бр. 106/15, 106/16, 113/17 – аутент. тумачење и 54/19);
- ✓ Закон о здравственој заштити („Сл. гласник РС”, бр. 25/19);
- ✓ Закон о здравственом осигурању („Сл. гласник РС”, бр. 25/19);
- ✓ Закон о правима пацијената („Сл. гласник РС”, бр. 45/213 и 25/19 - др. закон);
- ✓ Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС”, бр. 87/18);
- ✓ Закон о бесплатној правној помоћи („Сл. гласник РС”, бр. 87/18);
- ✓ Закон о уџбеницима („Сл. гласник РС”, бр. 27/18);
- ✓ Закон о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС”, бр. 129/21);
- ✓ Закон о предшколском васпитању и образовању („Сл. гласник РС”, бр. 18/10, 101/17, ... и 129/21);
- ✓ Закон о изменама и допунама Закона о основном образовању и васпитању („Сл. гласник РС”, бр. 129/21);
- ✓ Закон о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању („Сл. гласник РС”, бр. 129/21);
- ✓ Закон о изменама и допунама Закона о високом образовању („Сл. гласник РС”, бр. 67/21);
- ✓ Закон о изменама и допунама Закона о ученичком и студентском стандарду („Сл. гласник РС”, бр. 10/19);
- ✓ Закон о странцима („Сл. гласник РС”, бр. 24/18);
- ✓ Закон о изменама и допунама Закона о странцима („Сл. гласник РС”, бр. 31/19);
- ✓ Закон о азилу и привременој заштити („Сл. гласник РС”, бр. 24/18);
- ✓ Закон о изменама и допунама Закона о путним исправама („Сл. гласник РС”, бр. 81/19);
- ✓ Закон о заштити података о личности („Сл. гласник РС”, бр. 87/18);
- ✓ Закон о заштити потрошача („Сл. гласник РС”, бр. 88/21);
- ✓ Закон о Заштитнику грађана („Сл. гласник РС”, бр. 105/21);
- ✓ Закон о играма на срећу („Сл. гласник РС”, бр. 18/20);
- ✓ Закон о изменама и допунама Закона о националним саветима националних мањина („Сл. гласник РС”, бр. 47/18);

- ✓ Закон о изменама и допунама Закона о матичним књигама ("Сл. гласник РС", бр. 47/18);
- ✓ Закон о ванпарничном поступку („Сл. гласник РС”, бр. 25/82 и 48/88 и "Сл. гласник РС", бр. 46/95 - др. закон, 18/05 - др. закон, ... и 14/22);
- ✓ Закон о парничном поступку-измене и допуне („Сл. гласник РС”, бр. 72/11, 49/13 – одлука УС, ... и 18/20);
- ✓ Кривични законик („Сл. гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 - испр., ... и 35/19);
- ✓ Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 32/13 и 14/22 - др. закон);
- ✓ Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник РС“ бр. 34/03, 64/04 - одлука УСРС, ... и 62/21);
- ✓ Закон о буџетском систему („Сл. гласник РС”, бр. 54/09, 73/10, ... и 118/21);
- ✓ Закон о финансирању локалне самоуправе („Сл. гласник РС”, бр. 62/06, 47/11, ... и 111/21 - др. закон);
- ✓ Закон о прекршајима („Сл. гласник РС”, бр. 65/13, 13/16, ... и 91/19 - др. закон);
- ✓ Закон о удружењима („Сл. гласник РС”, бр. 51/09, 99/11 - др. закони и 44/18 - др. закон);
- ✓ Закон о информационој безбедности („Сл. гласник РС”, бр. 6/16, 94/17 и 77/19);
- ✓ Закон о заштити података о личности („Сл. гласник РС”, бр. 87/18);
- ✓ Закон о општем управном поступку („Сл. гласник РС”, бр. 18/16 и 95/18 - аутентично тумачење);
- ✓ Закон о полицији („Сл. гласник РС”, бр. 6/16, 24/18 и 87/18);
- ✓ Закон о безбедности саобраћаја на путевима („Сл. гласник РС”, бр. 41/09, 53/10, ... и 128/20 - др. закон);
- ✓ Закон о држављанству Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 135/04, 90/2007 и 24/18);
- ✓ Закон о личној карти („Сл. гласник РС”, бр. 62/06, 36/11 и 53/21);
- ✓ Закон о граничној контроли („Сл. гласник РС”, бр. 24/18) .

А3. Координација

Народна скупштина Републике Србије спроводи своје активности у области заштите права детета од 2010. године спроводи кроз рад *Одбора за права детета*, којим председава председник Народне скупштине, што говори о значају који се придаје правима детета у нашој држави. У сарадњи Владе Србије са наведеним скупштинским одбором у извештајном периоду организована су јавна слушања у области права детета и то на теме представљања Закључних запажања Комитета за права детета (2018.г.) и заштите деце од насиља (2019.г.).

У извештајном периоду промењене су неке од секторских надлежности у области права детета. Законом о министарствима¹ формирано је 2020. године *Министарство за бригу о породици и демографију*. Престале су да раде Канцеларија за људска и мањинска права и Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом, а формирано

¹ "Сл.гласник РС",број 128/20

Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог. Формирано је Министарство за бригу о селу. Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва престао је са радом.

На седницама Савета за праћење примене препорука УН за људска права у извештајном периоду представљена су Закључна запажања Комитета за права детета (2017.г.), Савет је организовао радионице за чланове Савета и организације цивилног друштва за израду индикатора за праћење примене препорука Комитета за права детета (2017. и 2018.г.). Једна посебна седница Савета у фебруару 2022. године је посвећена деци у резиденцијалним установама.

У Савету за младе једну трећину чланова чине представници младих, а поред њих чланови су представници релевантних државних органа у чијем делокругу рада су млади, стручњаци, представници националних мањина. Од 1. јануара 2017. до данас одржано је 12 седница. Формирано око 80 локалних Савета за младе. У општинама и градовима делују локални савети за права детета и локалне канцеларије за младе. Ефекти рада ових тела у великој мери зависе од подршке власти на локалном нивоу, ресурсима којима тела располажу и степену координације у раду између тела на државном и локалном нивоу.

Остали механизми у извршној власти дд значаја за координацију активности у области права детета су: Савет за праћење и унапређење рада органа кривичног поступка и извршење кривичних санкција према малолетницима (2009.године), Савет за особе са инвалидитетом (2013. године); Савет за борбу против трговине људима (2019).

Е1. Заштита деце од свих облика насиља

УЧЕШЋЕ КРИВИЧНИХ ДЕЛА СА ЕЛЕМЕНТОМ НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА, ИСКОРИШЋАВАЊА ИЛИ ЗАНЕМАРИВАЊАНА У УКУПНОМ БРОЈУ КРИВИЧНИХ ДЕЛА ИЗВРШЕНИХ НА ШТЕТУ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА			
Година	Укупан број кривичних дела извршених на штету малолетних лица старости до 18 година	Број кривичних дела са елементом насиља, злостављања, искоришћавања или занемаривања малолетних лица	%
2017.	3.358	1.917	57,1
2018.	3.200	1.744	54,5
2019.	3.291	1.863	56,6
2020.	2.756	1.572	57,0
2021.	3.079	1.772	57,6
УКУПНО	15.648	8.868	56,5

Табела 1, извор МУП

Година	Укупан број малолетних лица старости до 18 година оштећених кривичним делима	стопа на 10.000 малолетних лица	Број малолетних лица оштећених кривичним делима са елементом насиља, злостављања, искоришћавања или занемаривања	стопа на 10.000 малолетних лица
2017.	3.492	28,61	2.005	16,42
2018.	3.448	28,33	1.882	15,46
2019.	3.461	28,54	1.970	16,24

2020.	2.857	23,72	1.637	13,59
2021.	3.094	25,92	1.716	14,38
УКУПНО	16.352		9.210	

Табела 2, извор МУП

Број појединих кривичних дела извршених на штету малолетних лица	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017 - 2021
КД са елементом насиља или занемаривања (са смртном последицом)	7	11	10	5	3	36
КД против полне слободе и друга кривична дела са елементом сексуалног искоришћавања	362	414	485	412	621	2.294
КД против брака и породице извршена од стране родитеља или другог законског заступника малолетног лица	522	446	404	425	368	2.165
КД против имовине са елементом насиља	193	103	106	92	80	574

Табела 3, извор МУП

Број лица млађих од 18 година смртно настрадалих у кривичним делима, саобраћајним незгодама, пожарима и самоубиствима у Републици Србији (2017 - 2021)						
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017 - 2021
Кривична дела са елементом насиља или занемаривања	7	11	10	5	3	36
Саобраћајне незгоде	25	24	21	31	22	123
Пожари	5	1	1	2	2	11
Самоубиства	9	8	6	2	11	36
Укупно смртно страдалих малолетних лица у наведеним догађајима	46	44	38	40	38	206

Табела 4, извор МУП

Број малолетних лица смртно страдалих у кривичним делима са елементом насиља или занемаривања (према врсти кривичног дела) у Републици Србији (2017- децембар 2021)						
КРИВИЧНО ДЕЛО	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017 - 2021
Убиство (члан 113. КЗ)	1	1	3			5
Тешко убиство (члан 114. КЗ)	1	2	4	1	1	9
Убиство детета при порођају (члан 116. КЗ)	3		1	3	1	8
Нехатно лишење живота (члан 118. КЗ)				1		1
Учествовање у тучи (члан 123. КЗ)		1				1
Напуштање немоћног лица (члан 126. КЗ)		1				1
Кршење породичних обавеза (члан 196. КЗ)					1	1
Омогућавање уживања опојних дрога (члан 247. КЗ)		1				1
Тешка дела против здравља људи (члан 259. КЗ)		2				2
Тешка дела против опште сигурности (члан 288. КЗ)		1				1
УКУПНО МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА	2	2	2			6
СТАРОСНА И ПОЛНА СТРУКТУРА МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА						
деца до 14 година	5	7	5	5	1	64%
малолетници од 14 до 18 година	2	4	5		2	36%
мушки пол	5	5	7	2	1	56%
женски пол	2	6	3	3	2	44%

Табела 5, извор МУП

Број малолетних лица настрадалих у саобраћајним незгодама у Републици Србији (2017- 2021)						
Укупан број малолетних лица	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017 - 2021
ПОГИНУЛИ	25	24	21	31	22	123
стопа на 10.000 малолетних лица	0,20	0,20	0,17	0,26	0,18	
ПОВРЕЂЕНИ	2.263	2.255	2.225	1.825	2.118	10.686
стопа на 10.000 малолетних лица	18,54	18,53	18,35	15,15	17,74	
СТАРОСНА И ПОЛНА СТРУКТУРА ПОГИНУЛИХ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА						
деца до 14 година	14	10	9	12	8	43%
малолетници од 14 до 18 година	11	14	12	19	14	57%
мушки пол	16	18	12	18	18	67%
женски пол	9	6	9	13	4	33%
У КОМ СВОЈСТВУ СУ МАЛОЛЕТНА ЛИЦА СМРТНО НАСТРАДАЛА У САОБРАЋАЈНИМ НЕЗГОДАМА						
возач	4	3	5	6	5	19%
пешак	6	8	2	8	7	25%
путник	15	13	14	17	10	56%
У укупном броју лица настрадалих у саобраћајним незгодама у Републици Србији, малолетна лица су чинила 4,6% погинулих и 10,7% повређених. Малолетна лица су смртно страдала највише у својству путника - 56%, затим и у својству пешака - 25% а најмање као возачи - 19%.						

Табела 6, извор МУП

Број малолетних лица смртно настрадалих у пожарима у Републици Србији (2017- 2021)						
Укупан број малолетних лица	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017- 2021
ПОГИНУЛИ	5	1	1	2	2	11
СТАРОСНА И ПОЛНА СТРУКТУРА ПОГИНУЛИХ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА						
деца до 14 година	5	1	1	2	2	100%
малолетници од 14 до 18 година						
мушки пол	2		1	1		36%
женски пол	3	1		1	2	64%

Табела 7, извор МУП

Број малолетних лица која су извршила самоубиство у Републици Србији (2017 - 2021)						
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017- 2021
УКУПНО МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА	9	8	6	2	11	36
стопа на 10.000 малолетних лица	0,07	0,07	0,05	0,02	0,09	
СТАРОСНА И ПОЛНА СТРУКТУРА МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА						
деца до 14 година		2	3	1	2	22%
малолетници од 14 до 18 година	9	6	3	1	9	78%
мушки пол	7	7	5	2	7	78%
женски пол	2	1	1		4	22%
НАЧИН ИЗВРШЕЊА СУИЦИДА						
вешање	1	6	3	2	6	50%
скок са висине	4		1		4	25%
утопљење					1	3%
употреба хладног оружја						
употреба ватреног оружја	4	2	2			22%
тровање						

Табела 8, извор МУП

Е1. Сексуално злостављање и сексуално искоришћавање малолетних лица

Број малолетних лица на чију штету су извршена кривична дела против полне слободe и друга кривична дела са елементом сексуалног искоришћавања у Републици Србији (2017- 2021)						
КРИВИЧНО ДЕЛО	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017- 2021
Силовање (члан 178. КЗ)	30	26	31	19	25	131
Обљуба над немоћним лицем (члан 179. КЗ)	2	4	5	2	1	14
Обљуба са дететом (члан 180. КЗ)	39	50	46	39	54	228
Обљуба злоупотребом положаја (члан 181. КЗ)	2	1	2	4	9	18
Недозвољене полне радње (члан 182. КЗ)	91	107	93	97	105	493
Полно узнемиравање (члан 182а КЗ)	35	100	152	123	213	623
Подвођење и омогућавање вршења полног односа (члан 183. КЗ)	7	4	3		2	16
Посредовање у вршењу проституције (члан 184. КЗ)	2	2		1	2	7
Приказивање, прибављање и поседовање порнографског мат. и искоришћавање мал. лица за порнографију (члан 185. КЗ)	35	39	68	54	60	256
Навођење малолетног лица на присуствовање полним радњама (члан 185а КЗ)	5	2	6	2	4	19
Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације др. техничким средствима за извршење КД против полне слободe према малолетном лицу (члан 185б КЗ)	4	8	3	5	8	28
Ванбрачна заједница са малолетником (члан 190. КЗ)	104	84	108	90	67	453
Родоскрвуће (члан 197. КЗ)			1	1	1	3
Трговина људима - ради сексуалне експлоатације или принудног брака (члан 388. КЗ)	13	15	10	8	5	51
УКУПНО МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА	369	442	528	445	556	2.340
СТАРОСНА И ПОЛНА СТРУКТУРА МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА						
деца до 14 година	169	223	237	194	278	47%
малолетници од 14 до 18 година	200	219	291	251	278	53%
мушки пол	24	43	43	55	54	9%
женски пол	345	399	485	390	502	91%

Табела 9, извор МУП

Е2. Заштита од злостављања и занемаривања

Број малолетних лица на чију штету су извршена поједина кривична дела против брака и породице од стране родитеља или другог законског заступника малолетног лица у Републици Србији (2017- 2021)						
КРИВИЧНО ДЕЛО	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017- 2021
Промена породичног стања (члан 192. КЗ)	1			2		3
Запуштање и злостављање малолетног лица (члан 193. КЗ)	64	72	51	54	60	301
Насиље у породици 194. КЗ)	512	424	400	391	326	2.053
Недавање издржавања (члан 195. КЗ)		1	1	11	4	17
Кршење породичних обавеза (члан 196. КЗ)	3	15	24	14	16	72
УКУПНО МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА	580	512	476	472	406	2.446
СТАРОСНА И ПОЛНА СТРУКТУРА МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА						
деца до 14 година	305	281	265	257	222	54%
малолетници од 14 до 18 година	275	231	211	215	184	46%
мушки пол	275	245	210	187	176	45%
женски пол	305	267	266	285	230	55%
Малолетна лица чине око 7% у укупном броју лица оштећених извршењем кривичних дела Насиље у породици у Републици Србији.						

Табела 10, извор МУП

Број кривичних дела одузимање малолетног лица извршених на штету родитеља/старатеља у Републици Србији (2017 - 2021)						
КРИВИЧНО ДЕЛО	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017- 2021
Одузимање малолетног лица (члан 191. КЗ)	90	72	90	81	65	398
Број оштећених родитеља/старатеља	80	69	87	80	58	374

У случају кривичног дела Одузимање малолетног лица, долазило је до одузимања детета/деце од брачног или ванбрачног партнера уз непоштовање судске одлуке о старатељству и начину одржавања личних односа дете са родитељем.

Табела 11, извор МУП

Е3. Забрана мучења или другог окрутног, нехуманог или понижавајућег поступка или кажњавања, укључујући и телесно кажњавање (чл. 28. став 2 и 37. тачка (а))

Број кривичних кривичног дела Насиље у породици из члана 194. КЗ у Републици Србији					
КРИВИЧНО ДЕЛО (члан 194. КЗ)	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Број пријављених лица	11.167	10.836	9.763	8.858	7.839
Број оштећених лица	8.929	7.364	6.400	5.943	8.124
Број оштећених малолетних лица од укупног броја оштећених лица	350	266	521	293	498

Табела12, извор Републичко јавно тужилашв

Е4. Штетне праксе Забрана дечијих бракова

Број кривичних дела ванбрачна заједница са малолетником извршених на штету малолетних лица у Републици Србији (2017 - 2021)						
КРИВИЧНО ДЕЛО	2017.	2018.	2019.	2020.	I-XI 2021.	2017- 2021
Ванбрачна заједница са малолетником (члан 190. КЗ)	109	88	118	94	75	484
Број оштећених малолетних лица	104	84	108	90	67	453
СТАРОСНА И ПОЛНА СТРУКТУРА МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА						
деца до 14 година	8	7	4	7	3	6%
малолетници од 14 до 18 година	96	77	104	83	64	94%
мушки пол	3	1	3	1	1	2%
женски пол	101	83	105	89	66	98%

Табела 13, извор МУП

Ф6. Деца лишена породичне средине (члан 20.)

Број покренутих поступака пред судом од стране ЦСР у току 2019. године у вези са вршењем родитељског права у току године и број деце према чијим родитељима су покренути поступци пред судом
--

Врста поступка	Број поступака	Број деце
Предлог за лишење/вршење родитељског права	339	524
Предлог привремене мере у споровима за вршење родитељског права	128	208
Покретање кривичног поступка у случајевима пропуста у вршењу родитељских права	43	67
Покретање поступка за заштиту права детета	92	121
Укупно	602	920

Табела 14, извор: Републички завод за социјалну заштиту

Број покренутих поступака пред судом од стране ЦСР у току 2021. године у вези са вршењем родитељског права у току године и број деце према чијим родитељима су покренути поступци пред судом		
Врста поступка	Број поступака	Број деце
Предлог за лишење/вршење родитељског права	367	524
Предлог привремене мере у споровима за вршење родитељског права	152	230
Покретање кривичног поступка у случајевима пропуста у вршењу родитељских права	48	73
Покретање поступка за заштиту права детета	80	93
Укупно	647	920

Табела 15, извор: Републички завод за социјалну заштиту

Г8. Злоупотреба наркотика, дувана, алкохола и других супстанци

Број кривичних дела у вези са опојном дрогом извршених од стране малолетних лица у Републици Србији (2017 - 2021)						
КРИВИЧНО ДЕЛО	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017- 2021
Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога (члан 246. КЗ)	78	99	91	92	62	422
Неовлашћено држање опојних дрога (члан 246а КЗ)	481	647	690	567	419	2.804
УКУПНО КРИВИЧНИХ ДЕЛА	559	746	781	659	481	3.226
Неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога (члан 246. КЗ)	79	97	93	89	63	421
Неовлашћено држање опојних дрога (члан 246а КЗ)	455	619	644	525	392	2.635
УКУПНО МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА	534	716	737	614	455	3.056
СТАРОСНА И ПОЛНА СТРУКТУРА МАЛОЛЕТНИХ УЧИНИЛАЦА						
деца до 14 година	2	6	7	4	5	1%
малолетници од 14 до 18 година	532	710	730	610	450	99%
мушки пол	488	674	677	546	414	92%
женски пол	46	42	60	68	41	8%

Лица млађа од 18 година - углавном старији малолетници узраста од 16 до 18 година укључени су у неовлашћену производњу и стављање у промет опојних дрога али чине свега 5% од укупно пријављених учинилаца овог кривичног дела, док су нешто више, са око 7% заступљени међу пријављенима за неовлашћено држање опојних дрога. За малолетнике је карактеристично да углавном врше кривично дело неовлашћено држање опојних дрога, када се затичу са мањом количином дроге за сопствене потребе (у погледу врсте дроге у преко 80% случајева заступљена је марихуана).

Табела 16, извор МУП

Број кривичних дела и малолетних лица на чију штету је извршено кривично дело омогућавање уживања опојних дрога у Републици Србији (2017 - новембар 2021)

Омогућавање уживања опојних дрога (члан 247. КЗ)	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017- 2021
УКУПНО КРИВИЧНИХ ДЕЛА	17	27	22	23	11	100
УКУПНО МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА	23	29	31	26	12	121
СТАРОСНА И ПОЛНА СТРУКТУРА МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА						
деца до 14 година	1	2	2	2		6%
малолетници од 14 до 18 година	22	27	29	24	12	94%
мушки пол	17	14	21	15	5	60%
женски пол	6	15	10	11	7	40%

У извештајном периоду на штету 121 малолетног лица извршено је 100 (или око 20 на годишњем нивоу) кривичних дела омогућавање уживања опојних дрога (што је 20% од укупног броја ових дела). У случају два кривична дела наступила је смртна последица код две малолетнице. Због уступања просторија или навођења и давања малолетном лицу опојних дрога ради коришћења, поднете су кривичне пријаве против 100 учинилаца (од овог броја, петоро лица је и ухапшено).

Табела 17, извор МУП

И4. Отмице малолетних лица

Број малолетних лица на чију штету је извршено кривично дело отмица у Републици Србији (2017 - 2021)

кривично дело	узраст/ пол	2017.			2018.			2019.			2020.			2021.		
		М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
Отмица (члан 134. КЗ)	до 14 год.					2	2	2	2	4						
	14 до 18	1		1	1		1							1	1	
	укупно	1		1	1	2	3	2	2	4					1	1
разлог отмице																
сексуално искоришћавање								1						1		
новчани дугови					1			2								
изнуда новца		1						1								
изнуда нематеријалне користи					1											
непознато					1											

Малолетна лица чине око 15% у укупном броју лица оштећених извршењем КД Отмице у Р. Србији. Регистровано је девет малолетних лица (пет или 56% женског и четири или 44% мушког пола), старости од 3 до 17 година, која су била жртве осам отмица (две су извршене уз претњу ватреним оружјем). У извештајном периоду, отмице малолетних лица су вршене ради стицања противправне материјалне користи у око 56% случајева (34% због новчаних дуговања, 22% ради изнуде новца), у циљу сексуалног искоришћавања - 22%, а у спорадичним случајевима постојала је изнуда друге нематеријалне користи (остварење емотивне везе са мајком детета) али и недовољно познати разлози.

Табела 18, извор МУП

И4. Сексуална експлоатација и трговина људима

Број кривичних дела трговина људима и отмица извршених на штету малолетних лица у Републици Србији

(2017 - 2021)						
КРИВИЧНО ДЕЛО	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017- 2021.
Трговина људима (члан 388. КЗ)	13	20	17	13	8	71
Трговина малолетним лицима ради усвојења (члан 389. КЗ)			1			1
Отмица (члан 134. КЗ)	1	3	3		1	8

Табела 19, извор МУП

Број малолетних лица на чију штету је извршено кривично дело трговина људима у Републици Србији (2017- 2021)																
кривично дело	узраст/ пол	2017.			2018.			2019.			2020.			2021.		
		М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
Трговина људима (члан 388. КЗ)	до 14 год.		9	9	2	8	10	2	2	4	1	4	5	3	3	6
	14 до 18		4	4		13	13		10	10	3	5	8	1	5	6
	укупно		13	13	2	21	23	2	12	14	4	9	13	4	8	12
врста експлоатације																
проституција		2			13			8			7			5		
принудна удаја		3			2			2			1					
порнографија		8														
просјачење					2			3			2			3		
принудни рад					4			1			2					
вршење крив. дела											1					
ропски или њену сличан однос					1											
непознато					1									4		
<p>Малолетна лица (63 или 84% женског и 12 или 16% мушког пола) чине око 43% у укупном броју лица оштећених извршењем КД Трговине људима у Р. Србији (међу малолетним жртвама најбројнија су женска лица старости 14 до 18 година). У извештајном периоду, од укупно 75 оштећених малолетних лица, једна малолетница и два детета женског пола изведена су из Републике Србије и сексуално експлоатисана у Белгији, Аустрији у Швајцарској. Активностима полиције, спречено је одвођење четири детета (два мушког и два женског пола) и малолетнице у иностранство (Мађарска, Немачка), врбованих за сексуалну и друге облике експлоатације. У једном случају жртва је било дете - мигрант без пратње.</p>																

Табела 20, извор МУП

Број малолетних лица на чију штету је извршено кривично дело трговина малолетним лицима ради усвојења у Републици Србији (2017 - 2021)																
кривично дело	узраст/ пол	2017.			2018.			2019.			2020.			2021.		
		М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
Трговина малолетним лицима ради усвојења (члан 389. КЗ)	до 1 месец								1	1						
	укупно								1	1						
<p>Промена претходног пребивалишта након незаконитог усвојења: дете је остало у Републици Србији, у истом граду (Нови Сад) у коме је и рођено, али му је промењена општина пребивалишта.</p>																

Табела 21, извор МУП

Врста експлоатације 2017. година	до 18 година	
	Ж.	М.
Сексуална експлоатације	12	
Вишеструка експлоатација	3	
Принуда на просјачење	2	1
Радна експлоатација		
Принуда на брак	3	
Принуда на вреће кривичних дела		

Међузбир	20	1
УКУПНО	21	

Табела 22, извор: Центар за заштиту жртава трговине људима

Врста експлоатације 2018. година	до 18 година	
	Ж.	М.
Сексуална	16	1
Принудни брак	6	
Принуда на вршење кривичних дела		1
Вишеструка	7	
Радна		
Просјачење	1	
Међузбир	30	2
Укупно	32	

Табела 23, извор: Центар за заштиту жртава трговине људима

Врста експлоатације 2019. година	до 18 година	
	Ж.	М.
Сексуална	15	
Вишеструка	2	1
Радна		2
Принудни брак	1	
Принуда на вршење кривичних дела		1
Илегално усвојење		
Принуда на просјачење	1	2
Међузбир	19	6
УКУПНО	25	

Табела 24, извор: Центар за заштиту жртава трговине људима

Врста експлоатације 2020. година	до 18 година	
	Ж.	М.
Сексуална	7	
Вишеструка	2	3
Радна	1	2
Принудни брак	6	
Принуда на вршење кривичних дела		
Илегално усвојење	1	
Принуда на просјачење	1	1
Међузбир	18	6
УКУПНО	24	

Табела 25, извор: Центар за заштиту жртава трговине људима

Врста експлоатације 2021. година	до 18 година	
	Ж.	М.
Сексуална	6	
Принуда на брак	3	
Радна	3	
Принуда на просјачење	2	
Вишеструка	1	1
Принуда на вршење кривичних дела	1	
Економска		
Међузбир	16	1

Укупно	17
---------------	-----------

Табела 26, извор: Центар за заштиту жртава трговине људима

И5. Примена малолетничког правосуђа

Малолетнички криминал у Републици Србији (2017 - 2021)						
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017 - 2021
Број кривичних дела извршених од стране малолетних учинилаца	6.190	5.995	6.176	4.576	4.200	27.137
Број малолетних учинилаца	3.724	3.614	3.917	3.136	2.773	17.164
стопа на 10.000 малолетних лица	30,51	29,69	32,30	26,04	23,23	
мушки пол	3.328	3.214	3.448	2.798	2.453	89%
женски пол	396	400	469	338	320	11%
ухапшено малолетних учинилаца	122	95	120	87	78	2,9%

Табела 27, извор МУП

Број кривичних дела извршених између лица млађих од 19 година/* у Републици Србији (2017 - 2021)						
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017 - 2021
Број кривичних дела извршених међу вршњацима	1.013	864	914	705	798	4.294
Број учинилаца	1.114	987	1.054	793	884	4.832
мушки пол	1.019	900	941	736	802	91%
женски пол	95	87	113	57	82	9%
Број оштећених лица	1.030	891	918	718	809	4.366
мушки пол	783	656	654	526	563	73%
женски пол	247	235	264	192	246	27%

НАПОМЕНА: У овом прегледу обухваћен је узраст до 19 године односно до завршетка средње школе/гимназије.

Табела 28, извор МУП

ИЗВЕШТАЈ О ПОСТУПАЊУ ЈАВНИХ ТУЖИЛАШТАВА ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА ИЗВРШЕНИМ НА ШТЕТУ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА У ПЕРИОДУ ОД 01.01. ДО 31.12.2017. ГОДИНЕ	Број покренутих истрага (по лицима)	Број оптужних аката (по лицима)	Број осуђујућих пресуда (по лицима)
Посредовање у вршењу проституције – чл. 184 ст. 2 КЗ (према малолетном лицу)	n/a	n/a	n/a
Запуштање и злостављање малолетног лица – чл. 193 ст. 2 КЗ	n/a	n/a	n/a
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради радне експлоатације малолетног лица)	1	/	/
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради принудног рада малолетног лица)			
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради вршења кривичних дела од стране малолетног лица)			
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради проституције, сексуалне експлоатације и употребе у порнографске сврхе малолетног лица)	10	7	/
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради просјачења од стране малолетног лица)			

Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради успостављања ропског или њему сличног односа на штету малолетног лица)			
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради одузимања органа или дела тела малолетног лица)			
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради коришћења малолетног лица у оружаним сукобима)			

Табела 29, извор: Републичко јавно тужилаштво

ИЗВЕШТАЈ О ПОСТУПАЊУ ЈАВНИХ ТУЖИЛАШТАВА ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА ИЗВРШЕНИМ НА ШТЕТУ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА У ПЕРИОДУ ОД 01.01. ДО 31.12.2018. ГОДИНЕ	Број покренутих истрага (по лицима)	Број оптужних аката (по лицима)		Број осуђујућих пресуда (по лицима)
		Нерешена оптужења из претходних година	Оптужено у 2018. години	
Посредовање у вршењу проституције – чл. 184 ст. 2 КЗ (према малолетном лицу)			3	3
Запуштање и злостављање малолетног лица – чл. 193 ст. 2 КЗ	5	3	15	16
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради радне експлоатације малолетног лица)				
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради принудног рада малолетног лица)				
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради вршења кривичних дела од стране малолетног лица)				
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради проституције, сексуалне експлоатације и употребе у порнографске сврхе малолетног лица)	21	5	10	6
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради просјачења од стране малолетног лица)	1			
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради успостављања ропског или њему сличног односа на штету малолетног лица)				
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради одузимања органа или дела тела малолетног лица)				
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради коришћења малолетног лица у оружаним сукобима)				

Табела 30, извор: Републичко јавно тужилаштво

ИЗВЕШТАЈ О ПОСТУПАЊУ ЈАВНИХ ТУЖИЛАШТАВА ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА ИЗВРШЕНИМ НА ШТЕТУ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА У ПЕРИОДУ ОД 01.01. ДО 31.12.2019. ГОДИНЕ	Број пријављених лица	Број покренутих истрага (по лицима)	Број оптужних аката (по лицима)	Број осуђујућих пресуда (по лицима)
Посредовање у вршењу проституције – чл. 184 ст. 2 КЗ (према малолетном лицу)	5	3	3	2
Запуштање и злостављање малолетног лица – чл. 193 ст. 2 КЗ	51	1	9	9
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради радне експлоатације малолетног лица)	4	4	0	0
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради принудног рада малолетног лица)	0	0	0	0
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради вршења кривичних дела од стране малолетног лица)	0	0	0	0
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради проституције, сексуалне експлоатације и употребе у порнографске сврхе малолетног лица)	18	16	9	3
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради просјачења од стране малолетног лица)	0	0	0	0

Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради успостављања ропског или њему сличног односа на штету малолетног лица)	3	3	3	0
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради одузимања органа или дела тела малолетног лица)	0	0	0	0
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради коришћења малолетног лица у оружаним сукобима)	0	0	0	0

Табела 31, извор: Републичко јавно тужилаштво

ИЗВЕШТАЈ О ПОСТУПАЊУ ЈАВНИХ ТУЖИЛАШТАВА ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА ИЗВРШЕНИМ НА ШТЕТУ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА У ПЕРИОДУ ОД 01.01. ДО 31.12.2020. ГОДИНЕ	Број покренутих истрага (по лицима)	Број оптужних аката (по лицима)	Број осуђујућих пресуда (по лицима)
Посредовање у вршењу проституције – чл. 184 ст. 2 КЗ (према малолетном лицу)	3	2	0
Запуштање и злостављање малолетног лица – чл. 193 ст. 2 КЗ	0	10	11
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради радне експлоатације малолетног лица)	1	1	1
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради принудног рада малолетног лица)	0	0	0
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради вршења кривичних дела од стране малолетног лица)	1	0	0
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради проституције, сексуалне експлоатације и употребе у порнографске сврхе малолетног лица)	18	18	10
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради просјачења од стране малолетног лица)	3	2	0
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради успостављања ропског или њему сличног односа на штету малолетног лица)	1	0	0
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради одузимања органа или дела тела малолетног лица)	0	0	0
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради коришћења малолетног лица у оружаним сукобима)	0	0	0

Табела 32, извор: Републичко јавно тужилаштво

ИЗВЕШТАЈ О ПОСТУПАЊУ ЈАВНИХ ТУЖИЛАШТАВА ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА ИЗВРШЕНИМ НА ШТЕТУ МАЛОЛЕТНИХ ЛИЦА У ПЕРИОДУ ОД 01.01. ДО 31.12.2021. ГОДИНЕ	Број пријављених лица	Број покренутих истрага (по лицима)	Број оптужних аката (по лицима)	Број осуђујућих пресуда (по лицима)
Посредовање у вршењу проституције – чл. 184 ст. 2 КЗ (према малолетном лицу)	27	8	2	
Запуштање и злостављање малолетног лица – чл. 193 ст. 2 КЗ	22	1	2	
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради радне експлоатације малолетног лица)				
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради принудног рада малолетног лица)				
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради вршења кривичних дела од стране малолетног лица)				
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради проституције, сексуалне експлоатације и употребе у порнографске сврхе малолетног лица)	8	8		

Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради просјачења од стране малолетног лица)	4	4	3	1
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради успостављања ропског или њему сличног односа на штету малолетног лица)				
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради одузимања органа или дела тела малолетног лица)				
Трговина људима – чл. 388 КЗ (ради коришћења малолетног лица у оружаним сукобима)				

Табела 33. извор: Републичко јавно тужилаштво

ЗНАЧЕЊЕ СКРАЋЕНИЦА

-КЗ:Кривични законик Републике Србије ("Службени гласник РС" број 85/05, 88/05-исправка, 107/05-исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19)

- КД: кривично дело

Додатне информације које прате Извештај у вези са применом Конвенције

А7. Приближавање начела и одредби Конвенције о правима детета (члан 42 и 44, став б.)

У Општем програму обуке запослених у јединицама локалне самоуправе за 2020. годину налази се акредитована обука „Остваривање права детета“.У области социјалне заштите акредитоване су обуке усмерене на сензибилизацију професионалаца у вези са применом Конвенције о правима детета.

Програми обуке у систему социјалне заштите

У оквиру система социјалне заштите акредитована је обука „Алтернативна бригаа и дечја права у Србији“

У периоду од 2017. до краја 2021. године реализовани су следећи програми:

- √ „Планирање сталности у центрима за социјални рад“ (реализован 22 пута, укупно 425 учесника);
- √ „Најбољи интерес детета у поступку развода брака родитеља“ (реализован четири пута, укупно 77 учесника);
- √ „Превентивни и корективни надзор у заштити права деце у примарним породицама“ (реализован осам пута, укупно 163 учесника);
- √ „Интервенције центра за социјални рад у заштити деце у ситуацијама висококонфликтних развода родитеља“ (реализован три пута, укупно 80 учесника).

Правилници о сталном стручном усавршавању професионалних група које раде са децом и за децу у свим релевантним секторима прописују обавезну обуку о правима детета. Два учитељска/педагошка факултета у Београду и Јагодини кроз процес акредитације званично су укључили елементе образовања за права детета за своје студенте - будуће просветне раднике.

У децембру 2020. године публикован је *Приручник за медијску писменост у предуниверзитетском образовању* намењен васпитачима, наставницима и стручним сарадницима. Приручник има своју дигиталну верзију.² Дидактичко средство Луеду апликација за медијску писменост за наставнике, уз подршку ОЕБС-а преведена је на албански и мађарски језик. На основу Приручника приређен је и серијал *Хероји медијске писмености* од 18 епизода који се емитује на РТС-у и на РТВ-у на језицима националних мањина. Министарство културе и информисања је у сарадњи са ЕУ инфо центром покренуло у априлу 2020. године серијал вебинара за различите циљне групе и то, четири вебинара намењених родитељима и наставницима *Дигитални имунитет - од дигиталне џуџе до дигиталног бунтовника*, као и три вебинара *„Информативна пандемија – заштићени или засићени“*. *Приручник за медијску писменост за јавну управу и обуку*, која је доступна од јуна 2021. године је део званичног програма НАЈУ. Објављен је и *Приручник за медијску писменост за родитеље*. Министарство културе и информисања је започело процес иновирања тема у области медијске и информационе писмености са Унеском на глобалном нивоу. Ново ажурирано издање приручника за медијску писменост је промовисано у Београду у априлу 2021. године.

Од 2017. године, Министарство омладине и спорта подржало 207 пројеката удружења младих и удружења за младе за имплементацију циљева Националне стратегије за младе. Креиран је и *„Едукативни пакет за јачање капацитета организација цивилног друштва младих и за младе и канцеларија за младе за социјално укључивање младих из осетљивих група“*. Публикација је припремљена у сарадњи са мисијом ОЕБС-а у Србији и савезима младих. Република Србија је чланица Парцијалног споразума Центра Север-Југ Савета Европе, а Министарство омладине и спорта је од 2015. године одређено за координатора активности за програм глобалног образовања при Савету Европе. Од тада се сваке године током новембра месеца организује медијска кампања поводом Недеље глобалног образовања, са циљем промоције права деце и младих.

Тридесета годишњица од доношења Конвенције о правима детета свечано је обележена на Међународни дан детета низом манифестација у целој држави, свечаном седницом Савета за права детета, програмом у Народној скупштини Републике Србије уз учешће деце и конференцијом *"Права детета у Србији – где смо сада и шта нам предстоји"*, ка и разноврсним програмом у оквиру "Дечје недеље".

² www.medijskapismenost.com

Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог најавило је серију друштвених дијалога у 2022. години у циљу подстицања стварања пријатељског окружења за децу под слоганом „*Како да буде срећне деце у Србији*“.

Ц2. Најбољи интереси детета (члан 3.)

У складу са Породичним законом свако је дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета. Најбољи интерес детета је принцип којим се руководе центри за социјални рад – органи старатељства када одлучују у о правима и интересима деце.

Закон о основама система образовања и васпитања прописује услове који примарни значај дају интересима детета.

Законом о правима пацијената са навршених 15 година живота, способно за расуђивање и самостално доношење одлука има право увида у своју медицинску документацију, на самоодлучивање и пристанак и може самостално доносити одлуке о предузимању медицинских мера над њим, као и право на тајност података.

У току поступка извршења изузимају се примања по основу додатка на децу као и примања по основу стипендије и помоћи ученицима и студентима. Закон одређује да приликом спровођења извршења суд посебно води рачуна о потреби да се у највећој мери заштити интерес детета.

Правилник о начину и условима примене полицијских овлашћења према малолетним лицима, прописује обавезу полицијских службеника да приликом поступања према малолетним лицима примењују најбољи интерес детета. Информисање, пружање помоћи и подршка малолетном лицу врши се у присуству родитеља или старатеља, осим у случају када су родитељ или старатељ спречени да присуствују, када ће се, уместо њих, обезбедити присуство представника органа старатељства или установе за смештај малолетника. Такође, овим подзаконским актом уређена је и обавеза усменог и писаног информисања малолетних лица о њиховим правима и обавезама у контакту са полицијом, за које се користе обрасци који су припремљени уз партиципацију деце и младих и осим на српском језику доступни су и на енглеском и језицима националних мањина.

Центар за права детета је израдио Приручник о примени принципа најбољих интереса детета за судије и стручњаке центара за социјални рад у грађанским судским поступцима.

Заштитник грађана је 2018. године објавио Посебан извештај о стању права детета , а један део извештаја посвећен је примени принципа поштовања најбољег интереса детета. Готово 50% притужби Заштитнику грађана у области права детета односи се на повреду права на поштовање најбољих интереса детета. С тим у вези, Заштитник грађана је упутио препоруку надлежним органима да је потребно да развију смернице и процедуре за утврђивање најбољих интереса детета у поступцима одлучивања о

правима, обавезама и интересима детета у свим областима. Осим тога, Заштитник грађана је 2020. године упутио мишљење Министарству правде у вези са изменама и допунама судског пословника ради унапређивања остваривања и заштите права детета.

Ц2. Најбољи интереси детета (члан 3.)

У складу са Породичним законом свако је дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета. Најбољи интерес детета је принцип којим се руководе центри за социјални рад – органи старатељства када одлучују у о правима и интересима деце..

Закон о основама система образовања и васпитања прописује услове који примарни значај дају интересима детета.

Законом о здравственој заштити дете са навршених 15 година живота, способно за расуђивање и самостално доношење одлука има право увида у своју медицинску документацију, на самоодлучивање и пристанак и може самостално доносити одлуке о предузимању медицинских мера над њим, као и право на тајност података. .

У току поступка извршења изузимају се примања по основу додатка на децу као и примања по основу стипендије и помоћи ученицима и студентима. Закон одређује да приликом спровођења извршења суд посебно води рачуна о потреби да се у највећој мери заштити интерес детета.

*Правилник о начину и условима примене полицијских овлашћења према малолетним лицима*³, прописује обавезу полицијских службеника да приликом поступања према малолетним лицима примењују најбољи интерес детета. Информисање, пружање помоћи и подршка малолетном лицу врши се у присуству родитеља или старатеља, осим у случају када су родитељ или старатељ спречени да присуствују, када ће се, уместо њих, обезбедити присуство представника органа старатељства или установе за смештај малолетника. Такође, овим подзаконским актом уређена је и обавеза усменог и писаног информисања малолетних лица о њиховим правима и обавезама у контакту са полицијом, за које се користе обрасци који су припремљени уз партиципацију деце и младих и осим на српском језику доступни су и на енглеском и језицима националних мањина.

Центар за права детета је израдио *Приручник о примени принципа најбољих интереса детета за судије и стручњаке центара за социјални рад у грађанским судским поступцима.*

³ „Сл. гласник РС“ бр. 83/19

Заштитник грађана је 2018. године објавио *Посебан извештај о стању права детета*⁴, а један део извештаја посвећен је примени принципа поштовања најбољег интереса детета. Готово 50% притужби Заштитнику грађана у области права детета односи се на повреду права на поштовање најбољих интереса детета. С тим у вези, Заштитник грађана је упутио препоруку надлежним органима да је потребно да развију смернице и процедуре за утврђивање најбољих интереса детета у поступцима одлучивања о правима, обавезама и интересима детета у свим областима. Осим тога, Заштитник грађана је 2020. године упутио мишљење Министарству правде у вези са изменама и допунама судског пословника ради унапређивања остваривања и заштите права детета.

Д1. Пријава (регистрација) рођења, име и држављанство (члан 7.)

Инструкција за поступање у случајевима рођења детета чији родитељи немају лична документа ради омогућавања уписа у матичну књигу рођених

Инструкција се заснива на начелима најбољег интереса детета, хитности и међусобне сарадње свих учесника. Један од њених циљева је утврђивање идентитета мајке пре отпуштања из здравствене установе у којој је дете рођено, као и решавање евентуалног генерацијског проблема (шире идентификовање и решавање проблема – не само остваривање права детета на упис у матичну књигу рођених, већ и мајке уколико је правно невидљива и истовремено утврђивање да ли мајка има још деце која нису уписана у матичну књигу рођених, како би се и ти случајеви идентификовали и решили).

Инструкцију примењују здравствени радници у породиличним центрима који раде на пријави рођења детета, матичари, полицијски службеници, службеници у центрима за социјални рад - ради њиховог ефикасног и координисаног поступања у случају рођења детета чија мајка нема лична документа (без обзира да ли је дете рођено у здравственој установи или изван ње), тако да се обезбеди правна сигурност и идентификација родитеља ради уписа детета у матичну књигу рођених. У 2021. године одржана су четири округла стола за примену Инструкције, на којима је учествовало преко 300 учесника из 64 општине/града. Планирано је да се у току 2022. године настави са одржавањем округлих столова.

Д7. Приступ информацијама из различитих извора и заштита од материјала штетних по њихово добро (члан 17.)

Од почетка 2017. године до 15. децембра 2021. године, укупна комуникација регистрована у Националном контакт центру путем телефонских позива на бесплатан и анониман број маил-ова, пријава путем сајта и друштвених мрежа од оснивања, износи 25.523. У оквиру рада Националног контакт центра за безбедност деце на интернету је почев од 27.02.2017. до 06.12.2021. године одржано је укупно 445 презентација програма превенције и заштите од интернет насиља у образовним институцијама које

⁴ <https://www.ombudsman.rs>

је похађало 16.005 ученика/ца и 302 наставника и 300 учитеља. У 27 домова здравља су одржане презентације за 110 здравствених радника. Такође одржано је 110 спортских кампова у оквиру којих је реализован програм превенције и заштите од интернет насиља чије су жртве деца за 300 деце и шест спортских тренера. На едукативним презентацијама на тему превенције насиља и дискриминације учествовало је 5189 родитеља. Током 2021. године Национални контакт центар и Министарство унутрашњих послова проширују сарадњу у оквиру које ће Министарство унутрашњих послова организовати обуке за запослене у контакт центру у области борбе против трговине људима.

Министарство задужено за област телекомуникација је 81 предмет у вези са пријављеним вршњачким насиљем проследило надлежном министарству за област образовања. Када је реч о предметима у којима су деца била жртве сексуалног интернет злостављања, уцени и претњи, 105 предмета прослеђено је министарству унутрашњих послова, 131 Тужилаштву за високотехнолошки криминал, 9 домовима здравља и 9 центрима за социјални рад.

E1. Слобода од свих облика насиља

Програми и пројекти посвећени развоју безбедносне културе код деце и младих, које спроводи МУП:

- √ Програм „Основи безбедности деце“, намењен је информисању ученика првог, четвртог и шестог разреда основних школа о безбедносним темама које се односе на улогу полиције у служби грађана, безбедност деце у саобраћају, ванредним ситуацијама, на интернету, као и о превенцији и заштити деце од свих видова насиља, трговине људима и злоупотребе дроге и алкохола. У свим основним школама у Републици Србији, од почетка спровођења програма 2017. године до 2020. године одржано је укупно 158.112 предавања на осам тема које се односе на безбедносну заштиту деце. Уз подршку Мисије ОЕБС у Србији, израђени су и школама подељени постери са порукама о безбедности деце, „Водич за безбедност деце“ (117.557 примерака на српском језику и 6.430 примерака на језицима националних мањина), а израђена је и електронска апликација водича. Ученицима првог разреда подељено је 192.300 бојанки „Азбука безбедности за ђаке прваке“ (180.000 на српском језику и 12.300 на језицима националних мањина).
- √ Пројекат „Матура“, намењен подизању нивоа свести о безбедности и безбедносној заштити ученика завршних разреда средњих школа током матурских манифестација. У 2018 и 2019. години, одржана су 2.483 предавања за 73. 453 ученика, а као резултат превентивних контрола у периоду матурских прослава поднето је 39 кривичних и 741 прекршајне пријаве. Емитована су два спота за безбедну прославу матуре, на националним и локалним телевизијским станицама, као и друштвеним мрежама где је регистровано преко 100.000 прегледа.

- √ Пилот пројекат „*Превенција вршњачког насиља*“, намењен је спречавању и смањењу испољавања насилних облика понашања међу децом и младима, реализован је 2017. и 2018. године, у сарадњи са Градом Београдом и представницима вршњачког тима Медицинске школе Београд у четири београдске општине у виду трибина за преко 600 ученика, родитеља и наставног особља основних и средњих школа и за око 600 младих полазника кампа „Лето на Олимпу 2018“.
- √ Пројекат „*Развој капацитета за превенцију насилног екстремизма кроз образовање у средњим школама у Републици Србији - постављање основа*“ реализован 2019. Године за 41 наставника и стручног сарадника и 24 представника ученичких парламената из 17 средњих школа са територије Републике Србије у организацији Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Циљ обука било је опште информисање о процесу радикализације и феномену насилног екстремизма, факторима „привлачења“ и „гурања“ и фазама радикализације, унапређење интерсекторске сарадње у превенцији радикализације и насилног екстремизма, са освртом на превентивну улогу, деловање и ресурсе система образовања и васпитања.
- √ Пилот пројекат „*Оснаживање породице - програм подршке породици и младима од 10 до 14 година*“, који је реализован 2018. године, у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и Канцеларијом УН за дрогу и криминал, у циљу развијања породичних вештина и боље комуникације између родитеља и деце, ради превенције развојних проблема у понашању деце. Пројекат је намењен деци старијег основношколског узраста од петог до осмог разреда, у оквиру кога се деца кроз игру, разговоре и едукативне филмове обучавају како да се одупру негативном вршњачком притиску, а родитељи да истовремено покажу љубав и поставе границе. У оквиру пројекта, одржана је обука за 15 полицијских службеника криминалистичке полиције, који су у 10 основних школа у Београду, одржали по шест сесија за 100 породица (деце и родитеља). Министарство надлежно за образовање посебну пажњу поклања унапређивању сарадње школе и породице. Сарадња школе и породице је предуслов успешног развоја сваког детета. У циљу оснаживања сарадње породице и школе Министарство у сарадњи са UNODC уз подршку OEBS-а реализује програм "*Јакe породице*". Током школске 2021/22. године укупно 60 стручних сарадника је обучено за примену овог програма у школама на територији Републике Србије.
- √ Пројекат „*Подршка превентивном деловању полиције у школама у циљу заштите ученика од психоактивних супстанци*“, реализује се од децембра 2018. године, у организацији Министарства унутрашњих послова, уз подршку Мисије OEBS у Србији. Од 2018. до 2021. године, одржано је укупно 10 тренинга за 250 полицијских службеника.

Пројекат који се реализује у области образовања:

Пројекат „Безбедан интернет за целу породицу”, који су покренули УНИЦЕФ и Теленор у сарадњи са министарством надлежни за образовање и Ужичким центром за права детета, има за циљ оснаживање родитеља, васпитача и учитеља за безбедно коришћење дигиталних технологија и интернета и смањење изложености деце онлајн ризику. Развијене су и реализоване обуке за васпитаче и учитеље, развијен је Водич за безбедно и конструктивно коришћење дигиталних технологија и интернетана основу којег је развијена е-верзија обука која је доступна свим родитељима, учитељима и васпитачима. Посебан ресурс је и Дигитални водич⁵. За децу су креирана и четири цртана филма о безбедности деце на интернету. Организована је и Национална конференција о превенцији дигиталног насиља и онлајн ризицима за 150 родитеља и запослених у образовању.

Кривична дела извршена на штету лица млађих од 18 година

Према подацима Министарства унутрашњих послова, у Републици Србији просечно годишње учешће кривичних дела извршених на штету лица млађих од 18 година износи око 5-6% у укупном броју кривичних дела у којима су оштећена физичка лица. На нивоу једне године евидентира се око 3.400 малолетних лица оштећених кривичним делима. Општа запажања упућују на то да су деца најугроженија у саобраћају, затим на улици/отвореном јавном простору, док треће место, неповољно за безбедност или правилан развој деце, припада дисфункционалној породици, забавним, угоститељским и другим местима окупљања младих укључујући и школе.

Иако међу лицима оштећеним кривичним делима, просечно 5% чине лица млађа од 18 година, малолетна лица се у већем проценту појављују као жртве кривичних дела против полне слободе (57%) и то једна трећина силовања се изврши над малолетним лицима, али и скоро половина кривичних дела трговине људима. У великом проценту се појављују и као жртве породичних односа (87%), као и жртве и злостављања и мучења (36%).

Кривична дела извршена на штету малолетних лица са елементом насиља, злостављања, искоришћавања или занемаривања чине 57% у односу на укупан број кривичних дела која су учињена на штету малолетних лица. Број ових кривичних дела износио је годишње око 1.800 или у просеку месечно око 150 насилних деликата у којима су оштећена малолетна лица.

Анализом полне структуре малолетних жртава насилних кривичних дела запажа се блага доминација лица мушког пола (52%) у односу на женски пол (48%), а у старосној структури заступљенији су малолетници старости од 14 до 18 година (63%), него деца старости до 14 година (37%).

⁵ <https://digitalni-vodic.ucpd.rs>

У насилном криминалу, најчесталији појединачни деликти који се врше на штету малолетних лица су: насиље у породици, насилничко понашање, угрожавање сигурности, лака телесна повреда и тешка телесна повреда.

Према подацима Министарства унутрашњих послова у периоду од почетка 2017. до краја 2021. године према малолетним лицима учињено је 3% убистава и 4,5% тешких убистава од укупног броја ових дела извршених у Републици Србији. У наведеном периоду, разним облицима убистава лишена су живота 23 малолетна лица (13 мушког и 10 женског пола). Међу малолетним жртвама, највише је усмрћено новорођенчади - 35%, одојчади и мале деце - 26%. Заступљеност усмрћене деце основношколског узраста (старости од 7 до 14 година) износила је - 9%, а деце средњошколског узраста (од 14 до 18 година) - 30%. Убивства малолетних лица су евидентирана и у градској (57%) и у сеоској средини (43%). Деца су најчешће лишена живота од стране родитеља – 64% (и то мајке - 50%, оца/очуха - 14%) и вршњака - 23%, а у по једном случају извршиоци су били очухов син (извршио је четвороструко убиство над члановима породице), као и мигрант (где је мотив тешког убиства на штету малолетног мигранта повезан са нерашчишћеним односима око кријумчарења лица), а као саизвршиоци у једном убиству регистровани су и родитељи мајке која је усмртила новорођенче.

Осим тога, у извештајном периоду, услед невршења родитељских обавеза (изостанка храњења, хигијене, здравствене неге, надзора) било је још смртних последица по децу, у случају кривичног дела „напуштање немоћног лица“ (кривична пријава је поднета против мајке) и кривичног дела „кршење породичних обавеза“ (кривична пријава је поднета против оба родитеља). Такође, деца су живот изгубила и у тешким делима против опште сигурности (шест лица), као и у другим деликтима (омогућавање уживања опојних дрога - 2, насиље у породици – 1, учествовање у тучи - 1 и у тешким делима против здравља људи - 1). Укупно је у кривичним делима са елементом насиља или занемаривања смртно страдало 36 малолетних лица.

Девет малолетних лица (пет женског и четири мушког пола), старости од 3 до 17 година, била су жртве отмице у случају осам кривичних дела (два су извршена уз претњу ватреним оружјем). Мотиви извршења деликата били су: сексуално злостављање (2 кривична дела), враћање новчаног дуга (3), изнуда новца (2), изнуда нематеријалне користи (1), док у једном случају мотив није довољно познат. Сва кривична дела отмице су решена.

Када је реч о малолетним жртвама, осим убистава и отмица, значајно је издвојити и кривична дела која се врше у породици, сексуалне злоупотребе деце и трговину малолетним лицима, а детаљнији подаци су дати у даљем тексту у оквиру тематских кластера везаних за ове области.

У периоду од 2017. до краја 2021. године у саобраћајним незгодама су погинула 123 малолетна лица (или 4,6% од укупно погинулих лица у саобраћају). Самоубиства је извршило 36 малолетних лица.

Годишње се евидентира између 900 и 1000 „вршњачких кривичних дела“. Оснивање тимова за младе преступнике у четири града у Републици Србији (Београд, Крагујевац, Ниш и Нови Сад) и пилотирање апликације за корективне мере и алтернативне санкције против малолетних преступнике, дало је позитивне резултате у раду са малолетним преступницима. Овим моделом обухваћено је више од 1000 деце и спроведене су алтернативне санкције.

Е4. Штетне праксе

Током трајања кампање „Детињство, не брак“ 4 видеа која промовишу примере добре праксе приказани су 637.000 пута. Такође, према њиховим мерењима кампања је досегла 530.000 корисника друштвених мрежа. Приказана је свим јединицама локалне самоуправе уз позив актерима на националном и међународном нивоу да се прикључе и дају допринос подизању свести о проблему дечијих бракова. Национална коалиција за окончање дечијих бракова наставиће да кроз активности својих чланица али и заједничко деловање доприноси окончању дечијих бракова у Србији кроз оснаживање система да адекватно одговори на проблем дечијих бракова али и кампање које за циљ имају да подигну свест о овом феномену.

На основу *Инструкције* о начину рада центара за социјални рад – органа старатељства у заштити деце од дечијих бракова Републички завод за социјалну заштиту израђује годишње извештаје. Према извештају за претходну годину, током 2021. године центри за социјални рад идентификовали су 235 деце жртава дечијег брака, од чега 16 дечака и 219 девојчица. 72,8% су деца узраста 16-17 година, 27,2% су деца узраста 10-15 година. 7,3% деце нема регулисан грађанско правни статус. Доминантно је реч о ромској деци – 55,3%, 30,2% су деца српске националности. Имајући у виду општине које нису доставиле податке, основано је претпоставити да је укупан број деце жртава дечијег брака већи јер се међу њима налазе средине за које је познато да имају дечији брак као појаву на својој територији. Стога је неопходно додатно јачати јединице локалне самоуправе да препознају проблем дечијих бракова и важност праћења ове појаве како би се на основу података планирале адекватне и правовремене активности превенције и одговора на случајеве насиља. Центар за заштиту жртава трговине људима је у 2021. години идентификовао 4 деце која су жртве трговине људима и истовремено су и жртве дечијег брака, од чега једног дечака узраста 16-17 година и 3 девојчице – једну узраста 10-15 година и две узраста 16-17 година. Сва деца су држављани Републике Србије.

У последње три године постоји 43 акредитована програма стручног усавршавања за наставнике а везано за област превенције напуштања образовања. У извештајном периоду реализовано је 309 обука које су обухватиле 7.983 учесника. Такође, реализовано је 123 обука са листе обука од јавног интереса које је похађало 3030 учесника. Развијање методологије којом би се прикупљали подаци о лицима која су у

ситуацији ризика од склапања дечијих бракова, на коју указује цивилно друштво, омогућило би превенцију ове штетне праксе у будућности.

Ф2. Заједничка одговорност родитеља, помоћ родитељима пружање услуга дечје заштите (члан 18.)

Измене и допуне Закона о финансијској подршци породици са децом имају за циљ побољшање услова побољшање услова за задовољавање основних потреба деце; усклађивања рада и родитељства; подршку родитељима да остваре жељени број деце; побољшање материјалног положаја породица са децом, породица са децом са сметњама у развоју и инвалидитетом и породица са децом без родитељског старања.

Износи права од 1. јануара 2022. године:

Родитељски додатак за дете рођено 1. јануара 2022. године и касније: Прво дете једнократно 300.000 динара (нови вишеструко већи износ за дете рођено 1. јануара 2022. године и касније); Друго дете 266.117,46 динара у 24 једнаке месечне рате по 11.088,23 динара; Треће дете 1.596.704,79 динара у 120 једнаких месечних рата по 13.305,87 динара; Четврто дете 2.395.057,19 динара у 120 једнаких месечних рата по 19.958,81 динара. Паушал за набавку опреме за дете (уз једнократни износ родитељског додатка за прво дете, односно прву рату родитељског додатка за друго, треће и четврто дете) 5.544,12 динара. Једнократна помоћ за рођење другог и трећег детета (ново право за рођење другог и трећег детета 1. јануара 2022. године и касније) 100.000 динара.

Новчана средства за изградњу, учешће у куповини, односно куповину породично стамбене зграде или стана по основу рођења детета до 20.000 евра (ново право мајке која први пут стиче стан или кућу за дете рођено 1. јануара 2022. године и касније).

Дечији додатак: редовни износ 3.326,47 динара: 30% већи износ за једнородитељске породице и старатеље 4.324,40 динара; 50% већи износ за родитеље детета са сметњама у развоју и детета са инвалидитетом, за које је донето мишљење интерресорне комисије, и за дете које остварује додатак за помоћ и негу другог лица, ако је није смештено у установу за смештај 4.989,71 динара; 80% већи износ ако су испуњени услови за увећање по више основа 5.987,64 динара.

Број корисника, деце и износ средстава децембар 2021. године:

Родитељски додатак 81.556 корисника, 85.144 деце износ исплаћених средстава 1.293.165.106,95 динара; дечији додатак 111.697 корисника, 223.293 деце износ исплаћених средстава 761.183.093,95 динара; накнада зараде за време породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета 55.655 корисника, износ исплаћених средстава 3.658.123.037,07 динара; остале наканде по основу рођења и неге детета и посебне неге детета 4.847 корисника, износ исплаћених средстава 67.712.894,52 динара.

Ф6. Деца лишена породичне средине (члан 20.)

У области социјалне заштите постоји више акредитованих програма обуке стручњака који се тематски односе на подршку деци која напуштају установе:

- √ Становање уз подршку - теоријски и практични аспекти пружања услуге - имао 4 реализације са укупно 75 учесника;
- √ Обука за покретање услуге становање уз подршку за младе у систему социјалне - имао 2 реализације са укупно 41 учесником;
- √ Реинтеграција малолетника у социјалну средину –имао је 2 реализације са укупно 44 учесника;
- √ Пружање услуге становање уз подршку за особе са инвалидитетом –имао је једну реализацију са укупно 14 учесника;
- √ Становање уз подршку - општи принципи услуге и специфичности у раду са особама са аутизмом - није имао ниједну реализацију;
- √ Социјална инклузија и економско оснаживање младих у ризику“ - није имао ниједну реализацију;
- √ Ефикасно пружање услуге становања у заштићеним условима, односно услуге подршке у становању осетљивих група - није имао ниједну реализацију.

У оквиру пројекта „Унапређење система социјалне заштите у циљу оснаживања рањивих породица са децом“ уз подршку УНИЦЕФ-а, Републички завод за социјалну заштиту је координирао активношћу преиспитивања потребе за смештајем деце до пет година старости која су смештена у Центру за заштиту одојчади, деце и омладине, као и у Дому „Колевка“ из Суботице. Активност је реализована у сарадњи са ресорним Министарством и са Покрајинским заводом за социјалну заштиту. Током и непосредно након теренског рада представници Министарства издали су налоге надлежним центрима за социјални рад о потребним допунама, али и даљем току заштите за свако дете. Након издатих налога, заводи су пратили и пружали подршку надлежним центрима у реализацији налога. Потом су прикупљени подаци о резултатима који су постигнути кроз унапред креирани инструмент који су попуњавали представници завода на основу писаних и усмених извештаја центара за свако дете. Резултат ових активности је био повратак једног броја деце у биолошку породицу или одлазак на неки други мање рестриктиван вид заштите.“

Почетком 2022. године надлежно министарство је израдило *Анализу потреба за развојем услуга за младе који напуштају систем социјалне заштите и осамостаљују се*. На основу резултата Анализе надлежно министарство ће конкурисати за ИПА пројекат којим ће се подржати млади у осамостаљивању у погледу становања, запошљавања, психосоцијалне подршке и др.

Активности Покрајинског завода за социјалну заштиту усмерене на децу лишену породичне средине односиле су се на планирање и реализовање посета центрима за социјални рад са циљем процене квалитета стручног рада, сагледавања потребе за стручном подршком, као и давања препорука за унапређење праксе у директном раду са корисницима - децом без родитељског старања узраста до 10 година која су издвојена из биолошких породица и користе услуге породичног или домског смештаја.

У циљу подизања капацитета стручњака у социјалној заштити за превенирање измештања деце из породица порекла Завод је реализовао и више радних посета центрима за социјални рад и центрима за породични смештај и усвојење и домовима за децу. У оквиру својих редовних активности Завод је преиспитивао оправданост боравка у Центру за заштиту деце и омладине у Београду и у дому "Колевка" у Суботици, деце узраста до 5 година, али и могућност њиховог смештаја у мање рестриктивним условима. Стручна подршка у појединачним случајевима и стручна подршка супервизора допринеле су повећању квалитета услуга пружених деци лишеној родитељског старања.

Г1. Деца са сметњама у развоју (члан 23.)

Образовање деце са сметњама у развоју

У периоду од 2017-2021. године поднето је преко 7500 захтева за проценом потреба за додатном подршком је упућено интересорним комисијама (у 2011. години их је било 1300). Подршку у образовању пружа више од 1000 личних пратилаца и 280 педагошких асистената (до 2018. године било их је 175) у предшколским установама и основним и средњим школама. Преко 2000 ученика који се образују по индивидуалном образовном плану (ИОП) добијају подршку запослених из школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом. Право на индивидуални образовни план имају ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом, ученици са тешкоћама у учењу и ученици из других осетљивих група.

Школска година	Бр. ученика који се образује по ИОП1		Бр. ученика који се образује по ИОП2
	Основне школе		
2020/21	8.721		6.565
	Средње школе		
2020/21	509		1.817
	Основне и средње школе за ученике са сметњама у развоју		
2020/21	308		4.613

Извор: Министарство просвете, науке и технолошког развоја

У извештајном периоду реализовано је 309 обука које су обухватиле 7.983 учесника. Такође, реализовано је 123 обука са листе обука од јавног интереса које је похађало 3.030 учесника; обука за учитеље редовних школа који имају ученике који користе Брајево писмо. Од јуна 2021. године започела је реализација ИПА 2020 пројекта „Унапређени равноправни приступ и завршавање предуниверзитетског

образовања за децу којој је потребна додатна образовна подршка“. Пројекат ће трајати три године са буџетом од 4,7 милиона евра. Усвојени прописи: Стратегија развоја образовања и васпитања до 2030. године, Правилник о ресурсним центрима .

Г8. Злоупотреба наркотика, дувана, алкохола и других супстанци

Министарство унутрашњих послова од 2020. године реализује пројекат „Оснаживање представника младих и полиције у области превенције малолетничког криминала“, уз подршку Мисије ОЕБС у Србији, а један део пројекта је усмерен на информисање представника младих из ученичких парламената из средњих школа о њиховим правима на тему превенције и заштите од високотехнолошког криминала, злоупотребе опојних дрога и вршњачког насиља, у складу са препорукама Конвенције о правима детета.

Пилот пројекат „Оснаживање породице - програм подршке породици и младима од 10 до 14 година“, који је реализован 2018. године, у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и Канцеларијом УН за дрогу и криминал, у циљу развијања породичних вештина и боље комуникације између родитеља и деце, ради превенције развојних проблема у понашању деце. У оквиру пројекта, одржана је обука за 15 полицијских службеника криминалистичке полиције, који су у 10 основних школа у Београду, одржали по шест сесија за 100 породица (деце и родитеља).

У циљу оснаживања сарадње породице и школе Министарство у сарадњи са UNODC уз подршку ОЕБС-а реализује програм "Јакe породице". Током школске 2021/22. године укупно 60 стручних сарадника је обучено за примену овог програма у школама на територији Републике Србије.

Пројекат „Подршка превентивном деловању полиције у школама у циљу заштите ученика од психоактивних супстанци“, реализује се од децембра 2018. године, уз подршку Мисије ОЕБС у Србији, у циљу унапређења знања тзв.школских полицајаца у области превенције деликата у вези са опојним дрогама у школама.

У оквиру концепта рада полиције у заједници у Полицијској управи у Јагодини и Крагујевац у реализован је пројекат „Изабери живот, дрога је промашај“, у циљу спречавања злоупотребе дрога, смањења ризичних понашања и симптома кроз рану интервенцију.

Е1. Слобода од свих облика насиља

Кривична дела извршена на штету лица млађих од 18 година

Према подацима Министарства унутрашњих послова, у Републици Србији просечно годишње учешће кривичних дела извршених на штету лица млађих од 18 година износи око 5-6% у укупном броју кривичних дела у којима су оштећена физичка лица. На нивоу једне године евидентира се око 3.400 малолетних лица оштећених кривичним делима. Општа запажања упућују на то да су деца

најугроженија у саобраћају, затим на улици/отвореном јавном простору, док треће место, неповољно за безбедност или правилан развој деце, припада дисфункционалној породици, забавним, угоститељским и другим местима окупљања младих укључујући и школе.

Иако међу лицима оштећеним кривичним делима, просечно 5% чине лица млађа од 18 година, малолетна лица се у већем проценту појављују као жртве кривичних дела против полне слободе (57%) и то једна трећина силовања се изврши над малолетним лицима, али и скоро половина кривичних дела трговине људима. У великом проценту се појављују и као жртве породичних односа (87%), као и жртве и злостављања и мучења (36%).

Кривична дела извршена на штету малолетних лица са елементом насиља, злостављања, искоришћавања или занемаривања чине 57% у односу на укупан број кривичних дела која су учињена на штету малолетних лица. Број ових кривичних дела износио је годишње око 1.800 или у просеку месечно око 150 насилних деликата у којима су оштећена малолетна лица.

Анализом полне структуре малолетних жртава насилних кривичних дела запажа се блага доминација лица мушког пола (52%) у односу на женски пол (48%), а у старосној структури заступљенији су малолетници старости од 14 до 18 година (63%), него деца старости до 14 година (37%).

У насилном криминалу, најчесталији појединачни деликти који се врше на штету малолетних лица су: насиље у породици, насилничко понашање, угрожавање сигурности, лака телесна повреда и тешка телесна повреда.

Према подацима Министарства унутрашњих послова у периоду од почетка 2017. до краја 2021. године према малолетним лицима учињено је 3% убистава и 4,5% тешких убистава од укупног броја ових дела извршених у Републици Србији У наведеном периоду, разним облицима убистава лишена су живота 23 малолетна лица (13 мушког и 10 женског пола). Међу малолетним жртвама, највише је усмрћено новорођенчади - 35%, одојчади и мале деце - 26%. Заступљеност усмрћене деце основношколског узраста (старости од 7 до 14 година) износила је - 9%, а деца средњошколског узраста (од 14 до 18 година) - 30%. Убиства малолетних лица су евидентирана и у градској (57%) и у сеоској средини (43%). Деца су најчешће лишена живота од стране родитеља – 64% (и то мајке - 50%, оца/очуха - 14%) и вршњака - 23%, а у по једном случају извршиоци су били очухов син (извршио је четвороструко убиство над члановима породице), као и мигрант (где је мотив тешког убиства на штету малолетног мигранта повезан са нерашчишћеним односима око кријумчарења лица), а као саизвршиоци у једном убиству регистровани су и родитељи мајке која је усмртила новорођенче.

Осим тога, у извештајном периоду, услед невршења родитељских обавеза (изостанка храњења, хигијене, здравствене неге, надзора) било је још смртних последица по децу, у случају кривичног дела „напуштање немоћног лица“ (кривична пријава је поднета против мајке) и кривичног дела „кршење породичних обавеза“ (кривична пријава је поднета против оба родитеља). Такође, деца су живот изгубила и у тешким делима против опште сигурности (шест лица), као и у другим деликтима (омогућавање уживања опојних дрога - 2, насиље у породици – 1, учествовање у тучи -

1 и у тешким делима против здравља људи - 1). Укупно је у кривичним делима са елементом насиља или занемаривања смртно страдало 36 малолетних лица.

Девет малолетних лица (пет женског и четири мушког пола), старости од 3 до 17 година, била су жртве отмице у случају осам кривичних дела (два су извршена уз претњу ватреним оружјем). Мотиви извршења деликата били су: сексуално злостављање (2 кривична дела), враћање новчаног дуга (3), изнуда новца (2), изнуда нематеријалне користи (1), док у једном случају мотив није довољно познат. Сва кривична дела отмице су решена.

Када је реч о малолетним жртвама, осим убистава и отмица, значајно је издвојити и кривична дела која се врше у породици, сексуалне злоупотребе деце и трговину малолетним лицима, а детаљнији подаци су дати у даљем тексту у оквиру тематских кластера везаних за ове области.

У периоду од 2017. до краја 2021. године у саобраћајним незгодама су погинула 123 малолетна лица (или 4,6% од укупно погинулих лица у саобраћају). Самоубиства је извршило 36 малолетних лица.

Годишње се евидентира између 900 и 1000 „*врињачких кривичних дела*“. Оснивање тимова за младе преступнике у четири града у Републици Србији (Београд, Крагујевац, Ниш и Нови Сад) и пилотирање апликације за корективне мере и алтернативне санкције против малолетних преступнике, дало је позитивне резултате у раду са малолетним преступницима. Овим моделом обухваћено је више од 1000 деце и спроведене су алтернативне санкције.

Е3. Забрана мучења или другог окрутног, нехуманог или понижавајућег поступка или кажњавања, укључујући и телесно кажњавање (чл. 28. став 2 и 37. тачка (а))

Према резултатима истраживања МИКС -6 из 2019. године половина деце старости 1. до 14. година која живе у домаћинствима у Србији искусила је искључиво ненасилне методе дисциплиновања од стране одраслог члана домаћинства током месец дана који су претходили истраживању, док је у истом периоду 40 % прошло кроз неки вид психолошке агресије. Физичко кажњавање доживело је 20 % деце, а 1 % тежак облик физичког кажњавања (шамарање или ударање детета по лицу, глави или ушима, пребијање, односно задавање више удараца свом снагом). Психолошка агресија (викање, називање детета погрдним именима) и неки облик физичког дисциплиновања деце најчешћи су у региону Војводине. Само 10 % испитаника (мајки или старатеља) у Србији сматра да је за правилно одгајање и васпитавање деце неопходно физичко кажњавање. Када је реч о ромским насељима укупно 67 % деце било је изложено психолошкој или физичкој агресији. Деца из материјално депривираних домаћинстава имала су знатно више искустава са физичким методама дисциплиновања (42 %) него она из домаћинстава која нису материјално депривирана или су депривирана у једној ставци (27 %).

X1 Једнаке шансе у образовању (члан 28.)

Програм бесплатних уџбеника- Министарство просвете, науке и технолошког развоја

За школску 2019/20 и 2020/21. године је кроз *Програм бесплатних уџбеника* прилагођено је укупно 7.710 уџбеничких јединица за ученике са развојним сметњама и инвалидитетом, а за школску 2021/22. годину обезбеђено је прилагођавање још 2.622 уџбеничких јединица, што укупно чини за последње три школске године 10.332 прилагођене уџбеничке јединице. Проширено је право на бесплатни превоз и за ученике средње школе; примењују се афирмативне мара уписа у средње школе и на високошколске установе и прилагођавају се завршни и пријемни испити за ученике са сметњама у развоју; акредитована су 43 програма стручног усавршавања за наставнике у вези са превенцијом напуштања образовања, реализовано 309 обука које су обухватиле 7.983 учесника, и 123 обука са листе обука од јавног интереса које је похађало 3.030 учесника;; спроведене су обуке за учитеље редовних школа који имају ученике који користе Брајево писмо; организоване су обуке за чланове интерресорних комисија (400 ученика из 136 општина); реализује се Програм „Транзициони модел за укључивање ученика старијих од седам и по година у образовање“. Резултат ових мера је повећање обухвата деце и ученика образовањем, повећање броја ученика из осетљивих група на вишим нивоима образовања, повећање ученике који се образују по ИОП-у у редовним школама (преко 21.000 ученика) уз тренд смањивања броја ученика у школама за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Пројектом „Унапређени равноправни приступ и завршавање предуниверзитетског образовања за децу којој је потребна додатна образовна подршка“, чија је реализација започела у јуну 2021. године, предвиђен је развој капацитета 4.000 наставника и стручних сарадника и 1.000 других актера у процесу образовне и социјалне инклузије за рад са децом и ученицима којима је потребна додатна образовна подршка. Циљ успостављања ресурсних центара у оквиру овог пројекта је да се обезбеди довољан број квалификованих стручњака различитих профила који ће подужати додатну подршку ученицима редовних школа.

Пројекат „Инклузивно предшколско васпитање и образовање“ реализује уз помоћ зајма Светске банке. Циљ пројекта је унапређивање доступности, квалитета и праведности предшколског васпитања и образовања за свако дете од рођења до 6,5 година, нарочито за децу из социјално и економски угрожених друштвених група. Процењено је да ће кроз програм грантова директну подршку имати преко 4400 деце из материјално угрожених породица, узраста 0 – 6,5 година, као и њихови родитељи. Резултати тог пројекта и пројекта „Премошћавање дигиталног јаза за најугроженију децу“ приказани су у анексу III. Истраживање које је реализовала Стална конференција градова и општина показује да су услуге и права која се најчешће финансирају из буџета локалних самоуправа: услуга лични пратилац деце; превоз и смештаја ученика са сметњама у развоју и регресирање трошкова боравка у

предшколској установи за децу из социјално осетљивих група, финансирање ужине ученика у основним школама и услуга дневног боравка.

У оквиру пројекта „*Инклузивно предшколско васпитање и образовање*“ адаптирано је и опремљено укупно 48 нових радних соба за васпитно-образовни рад у удаљеним сеоским срединама (собе у вртићима, сеоским школама, месним заједницама, читалачки кутци у болницама и домовима здравља, итд.); Преко 2800 деце из осетљивих група или је укључено у систем ПВО кроз полудневни свакодневни програм, или похађа флексибилне програме (2-3 пута недељно); преко 3200 родитеља из осетљивих група учествовало у пројектним активностима (радионицама о родитељству, раном развоју, излетима, спортским радионицама, отвореним вратима у ПУ, итд); Купљено је 10 возила за превоз деце из удаљених места или мобилних тимова; ојачана је сарадња 159 партнерских институција на локалном нивоу (општинских управа, предшколских установа, домова здравља, центара за социјални рад и НВО); више 1300 мушких чланова породица из осетљивих група учествовало са децом у пројектним активностима (радионице са децом и очевима, едукације од стране ЦСР и лекара из ДЗ, дани отворених врата у вртићима, спортске активности, излети, итд.)

У оквиру пројекта „*Премошћавање дигиталног јазга за најугроженију децу*“ који реализују министарство задужено за образовање и УНИЦЕФ уз подршку ЕУ, обезбеђено је преко 2000 уређаја за 30 најугроженијих школа у којима се образују ромски ученици, од чега укупно 1890 таблет рачунара, односно 63 по школи за коришћење од стране ученика, као и најмање 1 до 3 лаптопа за сваку од изабраних 30 школа. Обезбеђено је и додељено 250 рачунара за педагошке асистенте са циљем унапређивања приступа учењу на даљину за ромске ученике. Такође су обезбеђена средства за школе (5.000 евра) за формирање Клуба за учење у којима ученици имају услове за онлајн учење. Једна од активности је и психо-социјална подршка у изабраним школама. У току је планирање обуке за 900 наставника из 30 школа. Обезбеђен је мобилни интернет, како за наставнике тако и за ученике који користе дигиталне библиотеке, а тиме је омогућена несметана реализација наставе на даљину. Током јуна и августа 2021. године, а на основу достављених извештаја, укупно 12 школа у пројекту реализовало је активности летње школе. Активностима летње школе обухваћено је 360 ученика, претежно ученика од 5. до 8. разреда, који су имали недовољне оцене или су одељенске старешине и наставници сматрали да су разред завршили са доста пропуштеног градива (услед не похађања онлајн или редовне наставе) али и ученика са бољим постигнућима као вршњака који су пружали подршку у учењу. Такође, у мањем броју школа реализоване су активности летње школе и за ученике од 1. до 4. разреда који долазе из социјално нестимулативних средина и који наставу похађају по ИОП-у, као и за све ученике 4. разреда у циљу упознавања са предметним наставницима који ће им предавати у школској 2021/2022. години.

X 2. Циљеви образовања у вези са квалитетом образовања (члан 29)

У оквиру Програма подршке Европске уније и Савета Европе Западном Балкану и Турској усвојен је референтни оквир од 20 компетенција за демократску културу, који школе примењују у свом раду. Резултат пројекта је инкорпорирање Смерница, мишљења и препорука у програме наставе и учења за други разред гимназије са садржајима којима се подржава и подстиче поштовање различитости, активна примена толеранције, заштита од дискриминације у оквирима образовног система. Образовање о људским правима врши се и кроз примену референтног оквира за компетенције за демократску културу. У оквиру пројекта „Квалитетно образовање за све“, који подржава Савет Европе врши се унапређивање демократске културе у школама, а новим пројектним активностима обухваћено је 60 школа, израђен је и објављен *Приручник са примерима добре праксе примене компетенција*.⁶

Као подршка неформалном образовању и програмима који су од значаја за развој образовања Министарство просвете, науке и технолошког развоја сваке године расписује јавне конкурсе за удружења у области образовања. У последњих пет година подржано је више од 200 организација цивилног друштва којима је додељено око 70,000 евра буџетских средстава.

X 3. Права на образовање деце која припадају мањинским групама (члан 30.)

Мера подршке за децу која су враћена по споразуму о реадмисији из западно-европских земаља

С обзиром да основне школе афирмативно приступају решавању питања повратника по реадмисији, ови се ученици у већини случајева не региструју посебно, већ се примењују олакшане процедуре уписа и/или враћања у школу, затим се ангажује тим за претходну проверу знања и следи укључивање ученика у редовну наставу. Додатно, уколико се ученик врати током исте школске године, школа га не третира као новоуписаног ђака, већ остаје у истом разреду. Изменама Закона о систему образовања и васпитања за децу и ученике који су враћени у земљу на основу споразума о реадмисији, која не познају језик на коме се изводи образовно-васпитни рад или поједине програмске садржаје од значаја за наставак образовања и васпитања, установа организује учење српског као страног језика. Региструје се раст интереса младих родитеља повратника по реадмисији да децу упишу у предшколске установе од најранијих узраста, и посебно интерес мајки Ромкиња да женску децу што раније укључе у образовни процес. У основним школама се опажа да што су родитељи

⁶ <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2019/03/priru%C4%8Dnik-primera-dobreprakseDemokratska-kultura-u-%C5%A1kolama.pdf> и на српском и енглеском језику <http://www.mpn.gov.rs/wpcontent/uploads/2019/03/Fostering-a-Democratic-School-Culture-MOESTD-and-COE.pdf>.

боравили дуже у земљама ЕУ, њихов интерес да децу укључе у образовни систем је већи. Највише проблема јавља се код ученика који прелазе у више разреде основне школе, од 5. разреда на даље. Подршка којој се најчешће прибегава је организовање допунских часова у школи и вршњачко учење.

Образовање Рома/киња

Ромски језик са елементима националне културе у школској 2019/2020 похађало је 2.467 ученика (1163 девојчице и 1304 дечака) у 68 школа. У циљу наставка школовања, за ученике уписане мерама афирмативне акције обезбеђују се и стипендије и систем менторства.

У средњим школама је у последњих пет школских година додељено 5.419 стипендија из буџета и донаторских средстава за ромске ученике (65% девојчице). *Измене Правилника о ученичким и студентским кредитима и стипендијама* из 2017. године омогућиле су да ромски ученици, поред особа са инвалидитетом и ученика без оба родитеља без критеријума успеха остварују право на кредите и стипендије. Ангажовано је 200 ментора за пружање подршке ученицима ромске националне мањине.

У школској 2020/21. години укупно је ангажовано 281 педагошких асистената, 250 у основним школама и 30 у предшколским установама и један у средњој школи. Они доприносе укључивању и постизању бољих резултата ромских ученика у образовању. Правилник о педагошком и андрагошком асистенту створио је услове за наставак рада на ширењу мреже педагошких асистената. У току је изналажење решења за ангажовање нових 15 педагошког асистента. Настављено је са применом мера подршке за децу која су враћена по споразуму о реадмисији из западно-европских земаља.

Током школске 2019/20. године у основне школе на територији Републике Србије уписано је укупно 77 ученика, повратника по реадмисији (32 девојчице и 45 дечака).

И1. Деца избеглице и интерно расељена деца, деца без пратње/тражиоци азила, деца мигранти (члан 22.)

Знања и вештине за рад у области образовања миграната/тражилаца азила унапредило више од 4000 васпитача, наставника, директора и стручних сарадника. Израђено је више од 3.000 индивидуалних планова подршке за ученике мигранте и 115 планова подршке на нивоу школе за укључивање ученика мигранта у образовање. Обезбеђено 500 књига и уџбеника, 650 комплета школског прибора, 550 комплета опреме за физичко васпитање. Наставници и стручни сарадници реализовали више од 150 посета прихватним и центрима за азил у циљу мотивисања миграната (деце и родитеља) да се деца упишу у школу, одржано више од 50 родитељских састанка. Одржано 500 радионица са свим ученицима на теме: интеркултуралност, толеранција, другарство, упознавање са културом ученика миграната, антидискриминација, ненасилне комуникације, развијање емпатије и пружање подршке ученицима мигрантима, ученици мигранти су укључени у 700 спортских и 800 културних

активности. Одржано 150 јавних догађаја уз аутентичну музику, кулинарство, обичаје, плес миграната са циљем упознавања са културом и традицијом миграната. Обележавају се Међународни дан миграната, Дан матерњег језика, Дан школе, прослава Нове године, обележавање националних празника ученика миграната. Примери добре праксе у области образовања мигранта објављени су у оквиру три двојезичне брошуре.

И2. Деца припадници мањина или аутохтоне/староседалачке групе (члан 30.)

Резултати Анализе „Доступност услуга и мера подршке за децу ромске националности на локалном нивоу“

Анализа је показала да јединице локалних самоуправа (ЈЛС) још увек немају издвојене податке по националној припадности што отежава праћење мера и приступа ромске деце програмима социјалне интеграције. У одређеном броју ЈЛС услуге социјалне заштите нису довољно развијене и не одговарају на потребе ромских породица и деце. То се посебно односи на саветодавне и социотерапијске услуге и услуге заштићеног становања/смештаја деце.

У претходном периоду успостављени су значајни механизми за унапређење и подршку ромским породицама – координатори за ромска питања, педагошки асистенти, здравствени медијатори, мобилни тимови за инклузију Рома⁷ (у 56 ЈЛС), који имају за циљ да олакшају приступ услугама грађанима ромске националности, укључујући децу. Анализа је такође указала на потребу даље изградње капацитета постојећих пружалаца услуга социјалне заштите и нових потенцијалних пружалаца пре свега из редова ОЦД. Запошљавање координатора за ромска питања у градовима и општинама показало се као локални механизам који највише доприноси укључености ромске заједнице с обзиром да комуницира и посредује између заједнице и локалне администрације. Израђен је и *"Водич за координаторе за ромска питања и службенике у ЈЛС који прате инклузију Рома на локалном нивоу"*. Поред услуга социјалне заштите, ЈЛС обезбеђују и друге специфичне програме и мере подршке за децу ромске националности који се не могу сматрати услугама социјалне заштите јер нису стандардизовани. То су различити програми/акције за обезбеђивање социјалне инклузије и материјалне подршке за социјално угрожену ромску децу, правна и хуманитарна помоћ, спортске и културне активности, развој животних вештина и сл.

И3. Економска експлоатација укључујући рад деце (члан 32.)

Подаци прикупљени од ЦСР за 2021. годину показују да је на евиденцији ЦСР било укупно 39 деце жртава дечијег рада, 25 дечака и 14 девојчица, доминантно односно 61,5% су основношколског узраста. Већином се ради о ромској деци, 30 деце односно 76,9%. 35 од укупно 39 деце је било укључено у просјачење. Вршиоци злоупотребе су већином родитељи (26) и сродници (10). Нова Инструкција о начину

⁷ Мобилни тим чине координатори за ромска питања, педагошки асистенти, здравствени медијатори, представници центра за социјални рад и представници Националне службе за запошљавање, а по потреби и други представници ЈЛС.

рада установа социјалне заштите и организација социјалне заштите за пружање услуга социјалне заштите деци у заштити деце од злоупотребе дечијег рада из 2021. године проширила је опсег пружалаца услуга социјалне заштите као што су Центри за породични смештај и усвојење. Према њиховој евиденцији, у 2021. години нису имали ниједно дете жртву злоупотребе дечијег рада. Подаци о деци жртвама злоупотребе дечијег рада прикупљају се и од Центра за заштиту жртава трговине људима и у 2021. години Центар је на евиденцији имао 6 деце – једног дечака узраста 15-17 година и пет девојчица, две узраста 6-14 година и три узраста 15-17 година. У Републичком заводу за социјалну заштиту акредитован је програм обуке под називом „Деца улице – развој хранитељства за децу која живе и/или раде на улици“.

У наставку сарадње са Међународном организацијом рада у Србији од јуна 2019. године, реализује се пројекат „Мерење, подизање свести и ангажовање политика ради унапређења борбе против злоупотребе дечијег рада и принудног рада (МАП 16)“ у оквиру кога је припремљен нацрт измена и допуна Уредбе о утврђивању опасног рада за децу, одржано седам обука на тему „Идентификација и превенција злоупотребе дечијег рада укључујући најгоре облике злоупотребе дечијег рада“, коју је завршило 112 представника полиције, тужилаштва, инспекције рада и социјалне заштите. Такође, поводом обележавања Светског дана борбе против злоупотребе дечијег рада, одржана је и консултативна радионица о примени Конвенције о најгорим облицима дечијег рада број 182.

И4. Сексуална експлоатација и трговина људима

Пројекти – Министарство унутрашњих послова

Пројекат „Зауставимо сексуално искоришћавање и злостављање деце на интернету“, спровело је Одељење за права детета Савета Европе у сарадњи са Канцеларијом за борбу против криминала у сајбер простору у Румунији (Република Србија је била корисник пројекта као фокус земља), у циљу спречавања и борбе против сексуалне експлоатације и злоупотребе деце путем информационо - комуникационих технологија.

Пројекат „Јачање капацитета практичара у кривично-правном систему у борби против високотехнолошког криминала и криминала омогућеног путем рачунара у Југоисточној Европи“, реализован је уз подршку Мисије ОЕБС у Србији. У оквиру пројекта одржани су тренинзи са практичним радом на рачунарима за 58 полицијских службеника из 19 полицијских управа, у циљу њиховог оспособљавања за рад у случајевима високотехнолошког криминала са акцентом на сузбијању искоришћавања малолетних лица у порнографске сврхе путем интернета.

Пројекат „Превенција и борба против сексуалног злостављања и експлоатације деце на интернету у Србији и Босни и Херцеговини“, је спровео „Save the Children“ у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, Министарством за трговину, туризам и телекомуникације и Правосудном академијом у Београду. У оквиру пројекта, у 2019. и 2020. години, реализовано је 10 обука на тему „Заштита деце од сексуалног

злостављања и експлоатације на интернету“ за 117 полицијских службеника, као и преко 30 јавних тужилаца и судија у циљу унапређења компетенција за поступање у овој области. У складу са Меморандумом о сарадњи у оквиру наведеног пројекта, одштампано је 50.000 налепница за књиге и свеске за ученике основних школа са поруком која се односи на безбедност на интернету и друштвеним мрежама.

Твининг пројекат „Борба против трговине људима“ (ИРА 2014) у циљу испуњења критеријума за приступање ЕУ и спровођење Акционог плана за Поглавља 23 и 24, кроз јачање капацитета релевантних институција за борбу против свих облика трговине људима у складу са најбољом праксом ЕУ. У оквиру пројекта, спроведено је 15 обука са фокусом на врсту експлоатације и заштиту жртава трговине људима, за 156 полицијских службеника, представника тужилаштва, инспектората за рад, Центра за заштиту жртава трговине људима и организација цивилног друштва. У оквиру пројекта „Програм борбе против трговине људима“ током 2019. и 2020. године мрежа вршњачких едукатора и тренера одржала 1.695 информативних радионица у градовима и општинама широм Републике Србије, а у којима је учествовало 63.770 деце (од тога 41.677 ученика основних школа, 21.655 ученика средњих школа и 438 деце без родитељског старања), који су информисани о томе како препознати ризике од трговине људима. У току трајања програма опоравка деце из социјално угрожених породица у осам смена Летње школе Црвеног крста, 500 деце узраста од седам до 14 година, је присуствовало десетодневним радионицама у циљу подизања свести о потреби заштите од трговине људима.